

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології та педагогіки РДГУ
Кафедра загальної психології та психодіагностики
Кафедра вікової та педагогічної психології
Кафедра практичної психології та психотерапії**

Актуальні питання психологічної науки

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 13

Рівне - 2019

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. – Випуск 13. – Рівне: РДГУ, 2019. – 169 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Воробійов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ

Литвиненко С.А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Безлюдна В.І. - кандидат педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Корчакова Н.В. – доктор психологічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Рудь Г.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Созонюк О.С. - кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ.

Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ (протокол № 5 від 30 травня 2019 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

УДК 159.922.73:316.4

**ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ПОДОЛАННЯ ПОЧУТТЯ
САМОТНОСТІ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ****Сукнацька Анастасія, здобувач ОС «бакалавр», РДГУ***Керівник: Кулакова Л. М., кандидат психологічних наук, доцент*

Проблема самотності особистості є об'єктом уваги в різних галузях науки: психології, педагогіці, культурології, соціології, що вказує на її інтегративний характер, теоретичну та практичну значущість. З кожним роком збільшується кількість робіт, що присвячена проявам, детермінантам та генезису самотності, однак єдиної моделі, яка б пояснювала сутність та всю багатогранність даного поняття й досі немає. Зокрема, самотність розглядалася в роботах таких авторів: філософів – Й.В. Гете, Ж.-Ж. Руссо, Г.І. Ціммермана, А.В. Петровського, А.І. Тітаренко, Н.В. Хамітова та інших; зарубіжних учених – Е. Фромма, Е. Еріксона, Р. Вейс, Д. Зілбург, М. Міцелі, Б. Морош, Л. Пепло, С. Маргуліс, В. Дерлега, Г. Салліван, Д. Рисмен, а також вітчизняних – Ю.М.Швалба, О.В. Данчевої, В.І. Сіляєвої, І.С. Кона, Н.Є. Харламенкової, І.В. Бабанової та багатьох інших.

Соціальну природу самотності визначають представники когнітивного підходу Л. Пепло, М. Міцелі, Б. Морош. Вони припускають, що самотність настає у тому випадку, коли індивід сприймає невідповідність між двома чинниками – бажаним і досягнутим рівнем власних соціальних контактів. Вони вважали, що самотність – це складне відчуття, що охоплює особистість в цілому – її відчуття, думки, вчинки. У дослідженнях Л. Е. Пепло і її колег, представників когнітивного підходу, розуміння важливості суб'єктивного аспекту в переживанні стану самотності та врахування ролі самооцінювання і самопізнання є головною характеристикою когнітивних моделей самотності [1, с. 175].

На думку Е. Фромма, самотність – переживання людиною стану відчуженості від суспільства. Цей стан можна розглядати як універсальне, стійке переживання, апіорі притаманне вільній особистості на всіх етапах її розвитку. Е. Фромм називав потребу у зв'язку з навколишнім світом глибинною людською потребою. «Почуття повної самотності веде до психічного руйнування, так само як фізичний голод – до смерті» [2, с. 318]. Ця зв'язаність з іншими ідентична фізичному контакту. Індивід може бути фізично самотній, але при цьому пов'язаний з якимись ідеями, спогадами, моральними цінностями або хоча б соціальними стандартами. Це дає йому почуття спільності. Індивід може жити серед людей, але при цьому відчувати почуття повної ізоляваності.

Розуміння самотності може бути зведена до наступного: індивід не може знайти необхідний йому емоційний відгук в процесі спілкування і, як наслідок, відчуває самотність. Сучасна людина найбільш гостро відчуває самотність в ситуаціях інтенсивного, іноді примусового спілкування. Це може спостерігатися де завгодно: в міському натовпі, на роботі, в сім'ї, серед друзів або знайомих. Велика кількість поверхневих зв'язків не є показником достовірності спілкування, єднання з іншими людьми. Збільшення контактів становить лише зовнішню сторону спілкування, внутрішньою ж змістовною стороною є відносини етичного плану. Саме цього виявляється позбавлене «спілкування», переобтяжене контактами і поверхневими зв'язками, що, на думку вищезгаданих авторів, веде до самотності.

Сьогодні з своїми шаленими темпами розвитку породжує тривогу та невротизує суспільство. Перед людьми виникає безліч завдань, які диктуються соціумом. Досягаючи поставленої мети, слідкуючи за змінами в суспільстві вони часто не помічають особистісних змін. Зазвичай знаходячись у ситуації міжособистісної взаємодії людина почуває себе самотньою. Інколи самотність виникає внаслідок об'єктивних причин, адже турбуючись про задоволення власних потреб суспільство часто не помічає тих, хто потребує підтримки.

У контексті міжособистісної взаємодії дуже важливо детальніше розглянути питання про те, що спричиняє самотність. Передусім, слід зазначити, що самотність є однією з відчутних причин браку спілкування й задоволення соціальних зв'язків. Вона є одним з тих психологічних чинників, які впливають на емоційний стан людини, являє собою сукупність емоцій, що виникають у відповідь на відчутний дефіцит у соціальних контактах. Самотність поширена серед людей, які не мають близьких стосунків, у яких відсутні дружні зв'язки. Люди можуть опинитися в умовах самотності. Йдеться про експериментальну, географічну, соціальну ізоляцію. Все це викликає гострі емоційні реакції, котрі спричиняють в низці випадків психологічний шок, який характеризується тривожністю, депресією, а також актуалізує потребу у взаємодії.

Самотність – суб'єктивне переживання, тому не можна придумати єдиний спосіб його подолання, відповідний всім і кожному в будь-якому випадку. При наданні допомоги юнакам та дівчатам потрібно дотримуватися принципу «золотої середини», тобто приділяти їм достатньо уваги і розуміння, демонструвати готовність надання допомоги в скрутній ситуації, разом з тим заохочувати самостійність, активність у пошуку подолання переживання самотності.

Одним з видів допомоги може бути психолого-педагогічна підтримка. У тлумачному словнику С. І. Ожегова слово «підтримка» пояснюється як «допомога, сприяння, діяльна участь у чийсь справах з метою полегшення цієї діяльності». Виходячи з цього тлумачення, підтримка людей, що переживають самотність – це розділення їх переживань (адже ще О. Бальзак колись сказав: «Самотність – це чудова річ, але, все ж таки, необхідно, щоб хтось вам сказав, що самотність – це чудова річ») і спільна діяльність з перенесення самотності з відчуття власної відчуженості у позитивне переживання своєї унікальності [3, с. 124].

Список використаних джерел:

1. Пепло Л. Э. Одиночество и самооценка / Л. Э. Пепло, М. Мицели, Б. Мораш // Лабиринты одиночества : пер. с англ. / [сост., общ. ред. и предисл. Н. Е. Покровского]. – М. : Прогресс, 2002. – С. 169-191.
2. Фромм Э. Бегство от свободы. Человек для самого себя / Э. Фромм. – М. : Изида, 2006. – 571 с.
3. Гримак Л.П. Одиночество / Л. П. Гримак. – СПб. : Изд-во Питер, 2004. – 401с.

УДК 159.922.76-056.49

ЗАХИСНІ МЕХАНІЗМИ ПСИХІКИ У ПІДЛІТКІВ З ДЕВІАНТНОЮ ПОВЕДІНКОЮ

Сульжук Тетяна, здобувач ОС «бакалавр», РДГУ

Керівник: Луцик Г.О., викладач

Проблема формування особистості є домінуючою в системі психологічного мислення впродовж багатьох тисячоліть. Вчені прагнуть розширити свої уявлення про суть людської особистості, проте окремі її феномени так і залишаються непізнаними. До таких відноситься і область неусвідомлюваних проявів особистості, зокрема система психологічного захисту.

Вивчення механізмів психологічного захисту здійснювалося зарубіжними та вітчизняними вченими, представниками різних наукових напрямів, зокрема найбільший вклад у розкриття даного феномена зробили Ф. Басін, Х. Гжеголовська, Н. Гошовська, Б. Зейгарник, О. О. Іллюк, Н. Мак-Вільямс, Ю. Савенко, В. А. Ташликов, Д. Тігаренко, З. Фрейд, О. В. Чумакова, В. Шебанова, І.О. Ярмиш.

Механізми психологічного захисту – це особлива психічна активність, що реалізується у формі специфічних прийомів переробки

Зміст

Вступ	3
Артемова О. Структурний аналіз кар'єрного самовизначення особистості майбутнього психолога	4
Артемова О. Динаміка ціннісно-сислової сфери майбутніх психологів у процесі професійного навчання.....	6
Базилюк О. Творчий потенціал особистості як передумова її професійної самореалізації	8
Бігун Л. Психологічні особливості формування лідерських якостей у майбутніх психологів	11
Блищик Ю. Психологічні особливості адаптації до шкільного навчання людей з обмеженими можливостями	12
Болюх Т. Формування професійної ідентичності в студентському віці	15
Валага О. Формування Я-образу крізь призму професійної спрямованості у старшокласників	17
Воронко В. Дослідження і корекція перфекціонізму серед студентства	19
Гесаль О. Самоповага як чинник академічної успішності старшокласника	22
Главінська Е.С. Малюноква терапія як ефективний метод подолання агресивності молодших школярів	24
Гойко Я. Переживання як критерій об'єктивації емоційної сфери особистості	25
Головенко А. Психологічна готовність молоді до шлюбу	27
Голубчикова М. Психологічні аспекти сексуальності сучасної молоді	29
Гордійчук К. Експериментальне дослідження психологічних особливостей особистісно-професійного становлення старшокласників	31
Джеджера О. Індивідуальні особливості емоційного переживання студентами екзаменаційного стресу	33
Дідус Т. Феномен смисложиттєвих орієнтацій особистості	35
Євтушок Б. Використання казкотерапії у психологічній допомозі дітям, які переживають горе	38
Забегаліна Д. Основні психологічні детермінанти й чинники виникнення та розвитку тривожності і страху у підлітковому віці	40
Загуляєва В. Особливості міжособистісних взаємин з ровесниками у підлітковому віці	43
Зайцева О. Відмінності у структурі мотивації вибору професії мешканців міст і сіл	44
Зайченко І. Роль комунікативних здібностей у процесі формування особистості старшокласників	47
Зелена І. Соціальна адаптація військовослужбовців та їх сімей	49

Каламбет А. Інклюзивна свідомість людей в сучасному суспільстві	52
Капуцьян Я. Комунікативний вплив ЗМІ як чинник зміни особистісних настановлень	54
Кобзар З. Фактори розвитку агресивності у студентів	56
Ковальчук М. Психологічні особливості самооцінки у студентів	58
Комарніцька О. Психологічні особливості відповідальності у юнацькому віці	56
Корчак А. Психологічні особливості психосоматичних проявів особистості в умовах емоційної напруги	62
Крук С. Психологічні особливості розвитку емоційного інтелекту в юнацькому віці	65
Кужель Н. Корекція аутичного поведінкового спектру проявів методами арт-терапії у дітей з особливими потребами	67
Лавренчук К. Самооцінка як психологічний феномен	69
Максимчук І. Особливості каузальної атрибуції в ситуації міжособистісного конфлікту (на матеріалі дослідження старшокласників)	71
Мартинюк А. Діагностика емоційного стану старшокласників перед ЗНО	73
Мартинюк Т. Дослідження і корекція фрустраційних станів у студентів	75
Мельник А. Індивідуально-стильові чинники переваг у застосуванні способів психологічного захисту	78
Мельник І. Вплив емоційних станів страху на особистість студентів	81
Миколайчук Ю. Основні аспекти вивчення емпатії у психологічній науці	84
Миркун Н. Вікові особливості точності та адекватності міжособистісного сприймання	86
Мислінчук Ю. Психоаналіз чинників формування низької самооцінки у юнацькому віці	89
Михайлова І. Дослідження психологічних особливостей динаміки впливу самосвідомості на ставлення особистості до себе та соціуму	91
Михайлова Т. Індивідуально-психологічні чинники агресивності молодших школярів	94
Новорок А. Психологічні особливості дослідження емоційно-вольових якостей молодшого школяра	96
Остапчук К. Психологічні особливості самооцінки у підлітків	98
Остігова А. Вікові особливості змісту стереотипів соціального сприймання	101
Павлусь В. Психологічні особливості ціннісно-мотиваційної сфери в юнацькому віці	103
Петренко А. Дослідження і корекція конфліктної поведінки серед студентів	105

Петрова-Ніколайчук О. Особливості прийняття рішень старшокласниками в ситуаціях морального вибору	108
Покотило Б. Психологічний супровід інклюзивних дітей	110
Пошківська А. Психологічні особливості креативного мислення молодших школярів	112
Романюк О. Розвиток емпатії практичних психологів в процесі професійного становлення	114
Савуляк В. Групове фокусоване інтерв'ю у контексті практичної підготовки майбутніх психологів	118
Савуляк В. Копінг-стратегії студентської молоді: особливості, шляхи корекції	119
Семенюк О. Психологічні особливості формування мотиваційного компонента моделі підготовки юнаків до трудової діяльності	121
Синчук Т. Психологічні чинники соціально-психологічної адаптації студентів-психологів	122
Сімчук А. Подолання невпевненості в стресових ситуаціях	124
Скалка І. Психологічні особливості розвитку емоційної сфери сучасних підлітків	126
Слабецька Д. Психологічні чинники конфліктів у студентській академічній групі	128
Сочинська Р. Психологічний зміст та структура творчого потенціалу особистості	130
Сукнацька А. Психологічні детермінанти подолання почуття самотності в юнацькому віці	133
Сульжук Т. Захисні механізми психіки у підлітків з девіантною поведінкою	135
Тарадайник Д. Дослідження і розвиток рефлексії у юнацькому віці	138
Хомич В. Фактори формування соціально-психологічного клімату в студентській групі	141
Хомік Т. Теоретичні аспекти проблеми формування стресостійкості юнаків	142
Хрипонюк І. Психологічні особливості мотивації навчальної діяльності студентів	144
Чалайдюк К. Готовність майбутніх психологів до професійної діяльності: теоретичний аналіз проблеми	146
Чмуневич Н. Особливості розуміння феномену свободи в підлітковому та юнацькому віці	148
Шатковська О. Вплив гендерних стереотипів на особливості спілкування сучасної молоді	151

Шахрайчук І. Феномен поняття «ціннісні орієнтації» у психологічній науці	152
Шевлюк В. Психологічні особливості переживання почуття самотності у юнацькому віці	154
Шевчук О. Психологічні особливості прояву сором'язливості у юнацькому віці	157
Шоха Т. Особливості розвитку мотиваційної сфери молодших школярів	160
Шумак Ю. Особливості міжособистісної взаємодії в групах дітей з особливими потребами	162
Якимчук М. Психологічні аспекти прийняття рішень при виборі майбутньої професії студентів-психологів	163

Наукове видання

**Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства**

Випуск 13

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Підписано до друку 2.06.2019 р.
Формат 60x80/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 9,7. Тираж 150 прим.

вул. С. Бандери, 12, м. Рівне
Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету